

Г.О. Надоленко
(Дипломатична академія України
імені Геннадія Удовенка при МЗС, Україна)

Фактор економічної дипломатії в інноваційному розвитку авіаційної галузі України

Розкрито основні напрямки здійснення економічної дипломатії України в розвитку авіаційної галузі, зокрема в умовах війни. Описано ключові інструменти реалізації Стратегії відродження вітчизняного авіабудування на період до 2030 року. Визначено пріоритетні напрямки інноваційного розвитку авіаційної галузі в Україні.

На сучасному історичному етапі політика, зокрема міжнародна, суттєво економізувалася, а економіка – політизувалася. Дипломатична діяльність у сфері зовнішньоекономічної політики почала набувати рис міждержавного регулювання економіки. Пріоритетні позиції зайняв особливий вид дипломатії, який називається «економічною дипломатією».

Основним призначенням економічної дипломатії є формування сприятливих умов для доступу та просування вітчизняних товарів та послуг на зовнішні ринки, захист національних стратегічних та економічних інтересів держави за кордоном, а також сприяння засобами та методами цієї дипломатії соціально-економічному розвитку країни, підвищення її конкурентоспроможності у світі, забезпечення її національної та економічної безпеки.

В умовах глобалізації світу, посилення міжнародної конкуренції та поглиблення регіональної інтеграції, економічна дипломатія на сучасному етапі набула низки нових рис, що позначилося на її змісті, формах та інструментарії.

Прикладом нових тенденцій у дипломатії є становлення ряду нових форм дипломатичної взаємодії, що впливають із того факту, що сучасний світ ставить нові завдання перед дипломатичними службами держав, від яких очікується вжиття заходів у зв'язку зі зростаючим колом питань та стурбованості. Одним із таких прикладів можна вважати авіаційну дипломатію. Це результат та приклад плюралізації та демократизації дипломатії. Він уособлює особливе місце дипломатичної діяльності – сферу міжнародної авіації, значення якої зросло протягом попередніх десятиліть внаслідок зростання кількості мандрівників. Водночас йдеться про залучення нових дипломатичних акторів, зокрема міжнародних авіаційних організацій чи авіакомпаній.

До початку збройної агресії РФ Україна мала високотехнологічний потенціал, зокрема, у галузі авіабудування, який значною мірою вже був інтегрований у світові ланцюжки створення вартості. Україна, являючись однією з небагатьох країн світу, що володіють повним циклом створення авіаційної техніки, безпосередньо брала участь у цих глобальних інноваційно-

технологічних процесах, привносячи в них свої унікальні інженерні послуги та інноваційні продукти високої якості. На жаль, війна суттєво порушила цю роботу.

Міністерство закордонних справ України продовжує брати участь у реалізації затвердженої Урядом України Стратегії відродження вітчизняного авіабудування на період до 2030 року, яка передбачає в міжнародному авіаційному співробітництві наступне:

- інтеграцію української авіаційної промисловості у світову промисловість шляхом кооперації в реалізації проектів з провідними іноземними фірмами, зокрема з підприємствами держав-членів ЄС і НАТО;
- впровадження інновацій з технічного переоснащення підприємств галузі на основі нових цифрових технологій та технологій роботизації промисловості;
- впровадження світових стандартів якості та сертифікації;
- зміна маркетингової стратегії просування української авіатехніки на зовнішні ринки з використанням державного протекціонізму.

На зовнішньополітичне відомство України покладено реалізацію п. 17 плану заходів щодо реалізації Стратегії, який передбачає здійснення заходів із надання підтримки участі українських експортерів авіаційної продукції в закордонних міжнародних виставково-ярмаркових заходах, збільшення експорту авіаційної техніки, стимулювання діяльності експортерів та пошук ними нових ринків збуту. У слухний час, Міністерство закордонних справ України готове долучитись до розробки та реалізації пілотного проекту щодо вдосконалення представлення економічних інтересів України за кордоном з метою просування продукції вітчизняної авіабудівної галузі на зовнішні ринки.

Російська агресія проти України докорінно змінила нашу економіку, зокрема завдала значних збитків авіаційній галузі (пошкодження або повне знищення об'єктів інфраструктури, виробничих приміщень, виробничого й дослідного обладнання, конструкторської документації, напівфабрикатів і готових виробів, літальних апаратів тощо). Виробничі майданчики та аеродроми в Києві, Харкові, Гостомелі та інших містах стали об'єктами бомбардувань та ракетних ударів.

Війна в Україні – це величезна людська трагедія для народу України, але її економічні наслідки глобальні та мають безпосередній вплив на всю світову економіку, як зазначав у своєму виступі на економічному форумі в Давосі Президент України В. О. Зеленський. Економічне відновлення такої важливої галузі як авіаційна неможливе без широкого залучення міжнародної допомоги та потребує переорієнтації на інтенсивний та інноваційний розвиток.

Згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Деякі питання вітчизняного авіабудування» нагальною проблемою розвитку авіаційної галузі залишається багаторічний дефіцит фінансових ресурсів та значне звуження потенційних ринків збуту, що призвело до зниження науково-технічного й технологічного потенціалу авіаційної промисловості та її відставання від рівня розвинутих держав.

Тому, МЗС України готове надавати сприяння просуванню продукції та залученню інвестицій вітчизняних підприємств авіаційної галузі використовуючи насамперед механізм Ради експортерів та інвесторів (РЕІ) при МЗС України. Дипломатична підтримка вітчизняних експортерів є одним з важливих напрямів роботи МЗС, яка спрямована на розширення географії ринків збуту та забезпечення галузевої диверсифікації вітчизняного експорту.

У рамках РЕІ на постійній основі здійснюється моніторинг та оперативне інформування національних виробників стосовно потенційних можливостей розширення української присутності на світових ринках, зацікавленості іноземних компаній у налагодженні контактів з вітчизняними партнерами.

При цьому одним із ключових завдань роботи РЕІ є сприяння участі українських підприємств і компаній у тендерах та конкурсах, реалізації інфраструктурних та інвестиційних проектів за кордоном, участі у виставкових заходах та форумах, що сприяє розвитку міжнародної виробничої кооперації вітчизняних підприємств, збільшенню обсягів українського експорту та просуванню комерційних інтересів наших компаній на світових ринках в цілому.

У цьому плані, закордонні дипломатичні установи України в рамках роботи РЕІ забезпечують необхідний інформаційний супровід участі вітчизняних компаній в міжнародних проектах.

Крім надання безпосереднього сприяння українським виробникам щодо просування їх продукції на зовнішні ринки, МЗС разом із закордонними дипломатичними установами, на постійній основі проводить відповідну інформаційно-роз'яснювальну роботу за кордоном задля популяризації інвестиційного потенціалу України та залучення ряду стейкхолдерів до інноваційного розвитку авіаційної галузі.

Відтак підприємства авіаційної галузі України можуть використовувати інноваційний підхід у просуванні своєї продукції та залученню інвестицій через новітню цифрову платформу NAZOVNI. NAZOVNI – це сервіс глобалізації українського бізнесу, створений для просування товарів і послуг за кордоном за сприяння українських дипломатичних установ.

В авіаційній галузі інновації мають вирішальне значення для підвищення ефективності та експлуатації можливостей, а також для створення цінності шляхом покращення управління повітряним рухом, передових матеріалів, більш екологічних видів палива, накопичення енергії, перетворення на цифрові системи та пом'якшення екологічних проблем, які забезпечують нові можливості для просування галузі.

Визначення інновацій стосується покращень, нових розробок або нового використання продуктів, послуг, процесів та маркетингу, які пропонують нову або додаткову цінність для бізнесу та клієнтів. Інновації – це джерело цінності, що створюється за рахунок винаходу, розробки, виробництва та надання нових ринкових пропозицій. Цей процес включає виміри, що виходять за рамки традиційної економічної перспективи, у тому числі соціальні та екологічні елементи.

Авіація вже відома як рушійна сила глобального розвитку технологій та інновацій. З роками двигуни та літаки стають легшими, тихішими та ефективнішими. Новітні технології змінюються завдяки робототехніці, штучному інтелекту, системам безпілотних літальних апаратів і прагненню до гібридних та електричних літаків. Альтернативні види палива можуть суттєво змінити поточний сценарій розвитку авіації на підтримку захисту навколишнього середовища. Значні інвестиції в штучний інтелект і великі дані можна розглядати як перспективний спосіб підвищення безпеки, ефективності та стійкості. Ці технології можуть допомогти покращити авіаційну інфраструктуру та використання повітряного простору.

Україна є домом для кількох провідних світових аерокосмічних розробників і виробничих потужностей, які беруть свій початок від перших піонерських днів ракетобудування та авіаційних технологій. Зокрема, конструкторське бюро Антонова є провідним прикладом і найбільш відоме проектуванням і будівництвом найбільшого у світі транспортного літака АН-225 «Мрія». Також Україна стає відомою своєю нішею ринку з виробництва унікальних надлегких літаків, дельтапланів і парапланів усіх конструкцій і моделей. Моделі Аерограйт, зокрема, стали дуже відомими та зацікавили покупців у США, Австралії, Новій Зеландії та багатьох країнах Європи.

Висновки. В умовах збройної агресії проти нашої країни та відновлення розвитку економічна дипломатія має та буде відігравати суттєву роль в інноваційному розвитку авіаційної галузі. Головні зусилля української економічної дипломатії на цьому напрямку мають бути зосереджені на активізації роботи з міжнародними партнерами в розширенні міжнародних та двосторонніх економічних санкцій проти РФ, широкому залученні міжнародної фінансової допомоги України, створенні нових платформ заохочення міжнародних спонсорів та активів для відновлення економіки України після війни, розширенню міжнародних зусиль з експорту продовольства, зняттю всіх обмежувальних заходів для української торгівлі, у тому числі й продукцією авіаційної галузі. Зокрема, одним із пріоритетних напрямків ми вбачаємо інноваційний розвиток авіації який буде направлений на подальше виробництво та просування унікальних надлегких літаків, дельтапланів і парапланів усіх конструкцій і моделей.

Список літератури

1. Деякі питання вітчизняного авіабудування [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План, Заходи від 10.05.2018 № 429-р : редакція від 08.07.2020 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/429-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.08.2022).